

ครุภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม
(มะปรางสายพันธุ์ใหม่)

นายบุญชอบ เสมอิม

กรมปศุญาไทย ด้านเกษตรกรรม (มะปรางสายพันธุ์ใหม่)

**มะปรางหวาน
พันธุ์เจ้าเนื้อทอง**

คำประกาศเกียรติคุณ

นายบุญชอบ เหมอ้อม

ครูภูมิปัญญาไทย

ด้านเกษตรกรรม (มะปรางสายพันธุ์ใหม่)

ครูบุญชอบ เหมอ้อม เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่จังหวัดสุโขทัย มีความเชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรม การผสมพันธุ์พืช (การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์) คิดค้นพัฒนา มะปรางสายพันธุ์ใหม่ ๗ สายพันธุ์ โดยการฝากยอดพันธุ์เพื่อให้เกิดการผสมพันธุ์แบบธรรมชาติ จนประสบความสำเร็จ ทำเกษตรผสมผสานแบบดั้งเดิมด้วยการใช้เกษตรอินทรีย์ชีวภาพ เน้นการอนุรักษ์ดิน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้นำวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่น โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งพัฒนาพื้นที่ของตนให้เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรและเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้สนใจทั่วไป นอกจากนั้นได้ริเริ่มประดิษฐ์ “สามล้อเกษตร อเนกประสงค์” จนได้รับรางวัลเป็นผู้นุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือดีเด่น เป็นต้นแบบขยายผลไปสู่เครือข่ายอย่างกว้างขวาง ผลงานเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับจังหวัด และระดับประเทศ

การที่ครูบุญชอบ เหมอ้อม ได้นำความรู้ด้านเกษตรกรรม ที่ตนเองได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบ ฝึกฝนจนประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์โดยรวมแก่สังคม จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจาก สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๒

นายบุญชอบ เอ็มอิม

ครูภูมิปัญญาไทย ด้านเกษตรกรรม (มะปรางสายพันธุ์ใหม่)

ชีวิต การศึกษา การเรียนรู้ และการทำงาน

ครูบุญชอบต้องทำงานช่วยคุณพ่อซ่อมเครื่องยนต์และช่วยทำสวนตั้งแต่อายุ ๑๐ ปี พยายามขวนขวายช่วยเหลือตนเองมาตลอด ทำงานรับจ้างทุกอย่าง ตั้งแต่งานกรีดยางพาราที่จังหวัดสงขลา งานร่อนพลอยที่เหมืองพลอย จังหวัดตราด พนักงานโรงปั๊มยาสูบ ด้วยความที่มีนิสัยมัธยัสถ์อดออม จึงได้รวบรวมเงินก้อนหนึ่งเข้าที่ดินทำไร่ถั่วเหลือง ไร่ข้าวโพด ค้าขายสินค้าการเกษตร จนกระทั่งปี ๒๕๒๒ ได้ซื้อที่ดินแปลงแรก ๓ ไร่ เพื่อปลูกพืชแบบไร่นาผสมและสวนไม้ผล

ด้วยความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา เห็นว่า การเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ยังไม่เพียงพอ ต้องเสริมความรู้ จึงเรียนต่อจนจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสวรรคโลก และศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเกษตรทุกรูปแบบ ทั้งจากการอ่านหนังสือ จากศึกษาดูงานตามแหล่งต่างๆ จากรายการวิทยุโทรทัศน์ ที่สำคัญคือ การศึกษาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต โดยพัฒนาพื้นที่เกษตร ปลูกพืชผสมผสานแบบเกษตรดั้งเดิม เน้นการอนุรักษ์ดินและทรัพยากรธรรมชาติ ปลูกไม้ยืนต้น ๓ ระดับ ไม้ชั้นบนเป็นไม้เนื้ออ่อนโตเร็ว ให้ผลผลิตเร็ว เช่น กระท้อน ไม้ชั้นกลางต้องการเงาแสงน้อย ได้แก่ มะปราง ส่วนไม้ชั้นล่างจะปลูกมะนาวไร้เมล็ด มะละกอ ทับทิม ขิง ตะไคร้ ตำลึง มะระขี้นก ฯลฯ เพื่อปรับโครงสร้างของดิน

ครูบุญชอบเกิดจากแรงบันดาลใจที่ต้องการหาคำตอบว่า “ทำไมพืชที่นำมาปลูกจากแหล่งเดียวกัน จึงเปลี่ยนแปลงไปได้หลายลักษณะ” ดังนั้นในปี ๒๕๒๐ จึงเริ่มเสาะหาพันธุ์มะปรางเดินทางไปที่ทุกแห่งที่มีมะปรางผลใหญ่ (ซึ่งขณะนั้นแหล่งที่ปลูกมะปรางจะกระจายอยู่ในภาคเหนือตอนล่างและภาคกลางเท่านั้น ยังไม่แพร่หลาย) เพื่อรวบรวมพันธุ์ที่มีลักษณะเด่นผลใหญ่ หลังจากนั้นจึงทดลองพัฒนามะปรางสายพันธุ์ใหม่จนประสบผลสำเร็จ โดยเริ่มปลูกจำนวนน้อยๆ ก่อนเพื่อจะได้เรียนรู้ข้อผิดพลาดและก้าวต่อไปอย่างมั่นคงได้

ปัจจุบันครูบุญชอบทำการเกษตรในพื้นที่ ๓๐ ไร่ จัดพื้นที่บางส่วนเป็น “ศูนย์การศึกษาเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยมุ่งหวังให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตร เกษตรอินทรีย์ชีวภาพ พันธุ์ไม้หลากหลายชนิดที่สามารถเป็นต้นแบบขยายผลไปสู่เกษตรกรรายอื่นๆ

องค์ความรู้

ครูบุญชอบมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเกษตรกรรม การผสมพันธุ์พืช (การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์) โดยการฝากยอดพันธุ์ เพื่อให้เกิดการผสมพันธุ์แบบธรรมชาติ เริ่มทดลองและพัฒนามะปรางสายพันธุ์ใหม่ โดยนำมาคัดเลือกพันธุ์ด้วยการนำผลพันธุ์ดีมาเปลี่ยนฝากไว้กับพันธุ์ดีอีกต้นหนึ่ง ให้มี ๒ พันธุ์ รวมอยู่ในต้นเดียวกัน เมื่อมะปรางติดผล จะต้องนำเมล็ดที่ได้มาเพาะใหม่อีกครั้งจนกว่าจะติดผลให้เห็นในรุ่นลูก หากผลมะปรางพันธุ์ที่เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะโดดเด่น หรือเร็วกว่าพันธุ์เดิม จะต้องใช้เวลาทดลองให้เกิดพันธุ์ใหม่อีกครั้ง ตั้งแต่การเพาะเมล็ดจนกระทั่งติดผล นานถึง ๖ ปีหรือ ๑ รอบของการทดลอง หลังจากนั้นจึงนำมะปรางที่มีลักษณะโดดเด่นมาคัดเลือกสายพันธุ์ เพาะเมล็ดเป็นผลมะปรางสายพันธุ์ใหม่

มะปรางสายพันธุ์ใหม่ที่ครุบุญชอบได้คิดค้นพัฒนาขึ้นมาทั้งหมด ๗ สายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์เจ้าเนื้อทอง ๑, ๒ พันธุ์ทองเอมอิม ๑, ๒ พันธุ์ทองสุโข พันธุ์ทองพวง พันธุ์ทองหยด ซึ่งแตกต่างจากพันธุ์เดิม คือ ผลสีสวย มีขนาดใหญ่ (๙-๑๐ เซนติเมตร) เมล็ดลีบแบน เปลือกหนาไม่ขำง่าย เนื้อแข็งไม่ฉ่ำน้ำ รสชาติดีหวานสนิท ผลดิบจะมีรสมันไม่ระคายคอ

นอกจากนั้น ครุบุญชอบได้ริเริ่มประดิษฐ์ “สามล้อเกษตรอเนกประสงค์” เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับ บรรทุกผลผลิต รดน้ำในร่องสวน จนได้รางวัลเป็นผู้อนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือดีเด่น และขยายผลเป็นต้นแบบให้เครือข่ายนำไปใช้ได้

การถ่ายทอดความรู้

ครุบุญชอบได้ถ่ายทอดความรู้ ต้องการให้ชุมชนเข้มแข็ง ให้แก่ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และ อัยาศัย ดังนี้

- การศึกษาในระบบ :** ❖ เป็นวิทยากรบรรยายและสาธิตแก่นักเรียน นักศึกษาปริญญาโท และปริญญาเอก อาทิ โรงเรียนหนองปลาหมอวิทยาลัย ประสานมิตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุโขทัย
- ศึกษานอกระบบ :** ❖ สาธิตและฝึกอบรมให้นักศึกษาจากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสวรรคโลก เกษตรกรจากจังหวัดแพร่ นครสวรรค์ สุโขทัย ลำพูน อุตรดิตถ์ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และจังหวัดใกล้เคียง
- การศึกษาตามอัธยาศัย :** ❖ บรรยายและสาธิตแก่เครือข่ายต่างๆ อาทิ เครือข่ายเกษตรยั่งยืน จังหวัดสุโขทัย เครือข่ายการแก้ไขปัญหาคความยากจนของเกษตรจังหวัดสุโขทัย เครือข่ายมูลนิธิขัวเพื่อสังคม จังหวัดสุพรรณบุรี เครือข่ายสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ เครือข่ายถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลคลองกระจง
- ❖ ถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านรายการทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๗

วิธีการถ่ายทอดความรู้

ครูบุญชอบถ่ายทอดความรู้ให้กับทุกคนที่สนใจ ไม่ปิดบังภูมิความรู้ สอนให้ทุกคนที่มาเรียนรู้ ให้เกิดกระบวนการคิด ดังนี้

- ❖ บรรยายเป็นลำดับขั้นตอนเกี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสานตามแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชนิดสายพันธุ์ของมะปราง คุณภาพของมะปราง การเพาะเมล็ด การคัดเลือกพันธุ์ การขยายแม่พันธุ์โดยวิธีการทาบกิ่ง เสริมรากเสียบยอด เป็นต้น
  - ❖ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ของจริงภายในสวนของตน
  - ❖ สาธิตวิธีการทาบกิ่ง เสริมรากเสียบยอด ฯลฯ และให้ลงมือปฏิบัติจริง
  - ❖ ถ่ายทอดองค์ความรู้โดยการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นระดับประถมศึกษา เรื่องการเกษตรแบบผสมผสานเชิงอนุรักษ์ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- หากผู้เรียนหรือเครือข่ายมีปัญหาจะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาด้วยความเต็มใจ

การที่ครูบุญชอบ เอ็มอิม เป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม (มะปรางสายพันธุ์ใหม่) เป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕

นายบุญชอบ เอ็มอ๋ิม เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ เกิดที่อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย เป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้อง ๖ คน ของนายบุญช่วย เอ็มอ๋ิม และนางน้ำค้าง เอ็มอ๋ิม สมรสกับนางสาวเรณู สังข์ป้อม มีบุตรชาย ๑ คน บุตรหญิง ๑ คน ได้แก่ นายวันรุ่ง เอ็มอ๋ิม และนางสาวเจนจิรา เอ็มอ๋ิม

การศึกษา

- ❖ มัธยมศึกษาตอนต้น จากศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย

เกียรติคุณที่ได้รับ ได้แก่

- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๘ ประกาศนียบัตร รางวัลที่ ๓ การประกวดแปลงส่งเสริมการจัดไร่นาดีเด่น ระดับภาค จากกรมวิชาการเกษตร
- ❖ พ.ศ. ๒๕๓๙ รางวัลเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด สาขาอาชีพไร่นาสวนผสม ประจำปี ๒๕๓๘-๒๕๓๙
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกาศเกียรติคุณผู้นำอาชีพก้าวหน้าระดับจังหวัด จากกระทรวงมหาดไทย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๔ ผู้นุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ดีเด่น จังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๔๙ รางวัลชนะเลิศ ประเภทมะปรางพันธุ์ใหญ่/หวาน การประกวดมะปราง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๑ รางวัลชนะเลิศ ผู้นำวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่น ระดับจังหวัด จากผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย
- ❖ พ.ศ. ๒๕๕๒ คุรุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๖ ด้านเกษตรกรกรรม (มะปรางสายพันธุ์ใหม่) จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ